

Dunai vízi erőművek terve

A Csehszlovák Állami Műszaki Bizottság Pozsonyban jóváhagyta a dunai vízi erőművek tervjavaslatát. Azt a változatot választották, amely szerint gyorsan és előnyösen biztosítható Dél-Szlovákia és Pozsony árvízvédelme, valamint a legelfogadhatóbb a dunai vízi erőművek építésében érdekelt Magyarország és Ausztria számára is.

A régen húzódozó döntés az úgynevezett „derivációs” változat jóváhagyását javasolja, vagyis a csatornáknak és a főbb berendezéseknek a folyó melletti felépítését. (MTI)

INTRANZSZMAS

„Az egyik legjobb példa a bolgár—magyar gazdasági együttműködésre”

Szofia egyik új negyedében emelkedik a modern hétemeletes irodaház, amelynek kapujában két-nyelvű tábla hirdeti:

„BOLGÁR—UNGARSZKO DRUZHESZTVO INTRANZSZMAS”
„INTRANZSZMAS BOLGÁR—MAGYAR TÁRSASÁG”

Ötszázötvenen dolgoznak ebben a csupaablak épületben, a közös vállalat irodaházában. Mi a célja ennek a társaságnak? Röviden összefoglalva az 1964 decemberében született Intransz-

mas célja, hogy a nemzetközi szocialista munkamegosztás, az egyenlőség, a kölcsönös segítség alapján meggyorsítsa az üzemekben belüli szállítási fejlődését és tökéletesítését. Az Intranszmas a Bolgár Népköztársaságban működő szakosított „Transzpodemaz” tervező-vállalatra és a hazánkban működő tervezővállalatok üzemben belüli szállítással foglalkozó osztályaira épül. Az Intranszmas részben a külföldön — köztük Franciaországban, a Szovjetunióban, az NDK-ban, Angliában — működő hasonló vállalatok példájára létesült, hogy a legkorszerűbb technológiát dolgozza ki, nem-

csak az ipari üzemek, hanem a kikötők és kereskedelmi vállalatok belső anyagmozgatásának megszervezésére. A fő feladat természetesen a bolgár és a magyar igények kielégítése, de elmondhatjuk, hogy az Intranszmas kapcsolatai máris Európa legtöbb országára kiterjednek. Ezt nemcsak a vállalat szófiai központjában dolgozó több mint félezer ember végzi, hanem a budapesti kirendeltség másfél-száz alkalmazottja is. A budapesti kirendeltség székháza 1968-ban épül fel. Ezenkívül a bolgár fővárosban kísérleti üzemet és laboratóriumot is felállítanak, ahol majd kipróbálhatják a saját tervezésű berendezések prototípusait.

Az Intranszmas lehetőséget nyújt arra, hogy a két ország egyesítse és minél ésszerűbben használja fel műszaki kádereit és anyagi erőforrásait, s hogy közös erővel új megoldásokat dolgozzon ki az üzemben belüli szállítási gépesítésének és automatizációjának, valamint az ezzel összefüggő felvonó- és szállítási technikának a kérdéseit. Az Intranszmas kiterjedt tevékenységének ábrázolója többek között az a megrendelés, amely az Almaszfűzőti Timföldgyár külső raktárterveinek elkészítésére vonatkozik. De ugyancsak erre a vállalatra hárul az Óbudai Gázgyár rekonstrukciójával kapcsolatban a szállítási rendszer kidolgozása és Bulgáriában a szófiai Vitosa-hegyen levő drótkötélpálya meghosszabbításának feladata.

Az Intranszmas eddigi munkájának eredményességét mutatja, hogy egyes feladatokat a korábbi költségeknek feléért végezték el. Az Intranszmas az egyik legjobb példa a bolgár és a magyar gazdasági együttműködésre, s életre való-ságát bizonyítják azok a megrendelések, amelyek a foglalkoztatott mérnökök, technikusok és más szakemberek létszámának további emelését teszik indokolttá. Ha ehhez hozzátesszük, hogy világszerte hiány van szállítmányokból, akkor megállapíthatjuk, hogy az Intranszmas sok tízmillió forint, illetve leva megtakarításához juttatja a két ország népgazdaságát.

S. T.

Az Alföld régészetének időrendi kérdéseiről

tanácskozott a szegedi régészeti konferencia

Befejeződött a régészek háromnapos szegedi tanácskozása. A tudományos ülésszakon az Alföld régészetének időrendi kérdéseit vitatták meg a résztvevők. A konferencia befejeztével dr. Gazdapusztai Gyulát, a József Attila Tudományegyetem tanszékvezető docensét kértük meg, tájékoztassa a lapunk olvasóit a tanácskozás jelentőségéről, a fölvetődött legfontosabb problémákról.

évek elején talált írásos agyaglap jelentőségével kapcsolatos vita. Ezen az agyag-lapon írásjeleket találtak, s ezek a jelek a sumér írásra emlékeztettek. A későbbi megállapítások szerint az agyagtáblán talált jelek vagy mágius jelentést hordoztak, vagy pedig a tulajdonos nevét jelentették. Nem összefüggő írásos emléket látunk.

Korszerű kormegállapítás

Negyedik alkalommal rendezték meg — mondotta — a régészek szegedi találkozókat. Az idén is azzal a céllal, hogy az új eredmények bemutatásán és elemzésén felül általános elméleti problémákat is megvitassunk. A mostani ülésszakon 28 előadás hangzott el s mindegyik jelentősen hozzájárult ahhoz, hogy a régészeti leletek időkorának megállapításában előre haladjunk. Tekintve, hogy a régészet tudományában írásos emlékek nincsenek, az idő meghatározásának különleges jelentősége van. A régészek nagy erőfeszítéseket is tesznek ezzel kapcsolatban, s a legújabb technikai vívmányokat is igénybe veszik ezekre a célokra. Többek között például az úgynevezett radiocarbon vizsgálatokat is alkalmazzák. Ezeknek lényege, hogy a leleteken összegyűjtött szénmaradványokból állapítják meg a leletek korát.

A tudományos ülésszakon ezzel kapcsolatban is érdekes, élénk, tartalmas vita bontakozott ki. Megállapították a vita résztvevői, hogy ezek az új vizsgálatok valóban hasznosak, de nem mindig megbízhatóak, s ezért a hagyományos módszerekre változatlanul szükség van.

Vita egy agyaglap körül

Érdekes mozzanata volt a konferenciának az erdélyi Alsótátrfalván az 1960-as

Vita alakult ki a tanácskozáson a legkorábbi sztyeppe népek Kárpát-medencei letelepedésének időjével kapcsolatban is. Eddig időszámításunk előtti második évezred elejére tették megjelenésüket. A szegedi konferencia ezzel szemben a harmadik évezred közepére tette a sztyeppe népek megjelenését. Ehhez az eredményhez a szegedi tanácskozás többek között a temetkezési mód, a kunhalmok magyarországi és szovjetunióbeli föltárásának az összehasonlításából jutott.

Fiatalodott

a Dömötör-torony?

Mindezeket felül érdekes elemzések, viták zajlottak le a későbbi korokkal kapcsolatban is, és kiemelhetünk egy szegedi különleges esetet is. Az egyik előadás szerint a Dömötör-torony a XIII. századból való, tehát későbbi eredetű, mint ahogyan eddig hittük.

Örvendtes vonása volt a konferenciának, hogy tekintélyes számban vettek részt a munkájában a külföldiek is. A külföldi küldöttek tagjai közül előadást tartott, illetve előadást a tanácskozáson E. A. Balaguri ungvári egyetemi docens, Szekeres László szabadkai múzeumigazgató, Bogdan Bruckner újvidéki tudományos kutató, Miograd Girics kikindai múzeumigazgató, Nagy Sándor újvidéki tudományos kutató, Dimbovia Petrescu, a iasi-i egyetem tanszékvezető tanára, E. Comsa bukaresti tudományos kutató. Kíváncsok, hogy a jövőben a külföldi régészek még inkább bekapcsolódjanak a szegedi régészeti tudományos ülésszak munkájába, hiszen az Alföld tudományos kutatásának kérdései nem korlátozódnak a magyar kutatók kizárólagos munkájára. Megnyugtató, végleges eredményeket csak a külföldiek bevonásával érhetünk el.

Faipari tudományos tanácskozás Szegeden

A legújabb kutatási eredmények és módszerek megismertetése jegyében rendezte meg a Faipari Tudományos Egyesület Csongrád megyei csoportja a II. Soproni Műszaki Egyetemi Napokat, itt Szegeden, a József Attila Tudományegyetem központi aulájában. A változatos faipari témával foglalkozó előadásorozatot Dani János, a FATE szegedi csoportjának elnöke nyitotta meg, majd dr. Winkler Oszkár, a soproni faipari mérnöki kar dékánja méltatta a tanácskozás jelentőségét, céljait. Az előadások a faipar egyes ágazatainak problémáit tárgyalták. A belső anyagmozgatás gépesítéséről és automatizálásáról dr. Szabó Dénes, a soproni faipari mérnöki kar tanszékvezető egyetemi tanára, a gépsorokba kapcsolható faipari gépekről dr. Lugosi

Armand, a modern bútorműfaj kialakításáról pedig dr. Kubinszky Mihály, a soproni faipari mérnöki kar docensei tartottak előadást.

Kaposvártól Szabadkáig

November 27-én Kaposvárott, az országos komplex kiskörmű fesztiválján szerepel a KISZ városi irodalmi színpada, a Balázs Béla Irodalmi Színpad. A megyénk színeit képviselő együttes Költők, színészek, költők irodalmi-képzőművészeti-zenei összeállításával készül a fesztiválra.

További programjuk: december közepén emlékműsort terveznek névadójuk,

Balázs Béla tiszteletére. Ebből az alkalomból mutatják be a „Kékszakállú herceg vára” irodalmi-színvadi átdolgozását.

December 27-re Szabadkára kaptak meghívást. Ide a júniusban már bemutatott Ember a porondon című antológikus összeállításukat — mely a mai szöveg irodalom gyöngyszemeiből ad válogatást — viszik el.

Gépkocsi nyeremény-betétkönyvek sorsolása

Az Országos Takarékpénztár pénteken délután az Ikarus művelődési házban tartotta a gépkocsi nyereménybetétkönyvek 22. sorsolását. A húzások az 1966. július 31-ig váltott és 1966. október 31-én még érvényben volt 10 000 és 5000 forintos nyereménybetétkönyvek vettek részt. A sorsoláson 78 687 tízezer forintos betétkönyvre 80 gépkocsi, 222 926 ötezer forintos betétkönyvre pedig 126 autót sorsoltak ki.

A Csongrád megyei OTP-főköznál váltott nyereménybetétkönyvek közül

a) a 10 ezer forintos betétkönyvek közül nyert: 5 005 092 Trabant Lim. 5 011 443 Skoda 1000 5 011 484 Zastava 600 b) az ötezer forintos betétkönyvek közül nyert: 5 509 530 Skoda 1000 5 513 301 Zastava 600 5 516 876 Trabant Lim. 5 516 822 Trabant Lim. 5 520 026 Skoda 1000 5 520 190 Trabant Lim. 5 521 692 Trabant Lim.

A gyorslista közvetlenül a húzás után készült, ezért az esetleges számbákért nem felelünk. (MTI)

Endre László

— Mátyás király trónusán

— Valóságos átok volt — mondja a városi rangra emelt Gödöllő öreg kocsisa, Sztrehobcsky István, aki ke-reken harminchat esztendő óta szolgált ebben a minőségben és most hajdani főszolgabírája, Endre László emlékezik. Túlzótkocsnak szegődött be alig húszéves korában, és bár akkortájt önkéntes tűzoltók ügyeltek még a tűzre, hogy kárt ne tehessen a Grassalkovitsok hajdani jobbágylujában, de azért neki is a főszolgabíró volt a mindenható ura és parancsolója. „Vitéz” Endre László, akinek igen magasra ívelt a pályája: az alispáni széken és a belügyi államtitkárságon át eljutott az akasztófáig, mint Hitler egyik leggonoszabb magyarországi pribékje.

Pista bácsi — mindenki így ismeri Gödöllőn az érdekes öreg kocsis — nem szívesen, de azért igen jól emlékezik mindenre, Endre Lászlóra is, aki főszolgabírói tiszttségében a járás teljhatalmú kiskirályának tartotta magát.

— Milyen ember volt valójában?

Mély redő támad a homlokán, bozontos szemöldökei között és rekedtessé fakul a hangja.

— Goromba, durva alak volt — dörmögi —, ütötte, verte a népet. Olyanokat tett, hogy ha eszembe jut, még most is ökölbe szorul a kezem. Hátaslova volt, azon nyargalászott össze-vissza a faluban, de nem ássa a kocsist, hanem a járdán. Ha nem tértek ki előle idejében a járókelők, bikacsokkal verte le őket az útról. A legjobban képviselőválasztások idején vadult meg.

A nehezen hulló szavak föl-föl villantak egyet-egyét a ma már hihetetlennek, képtelenségnek tűnő jelenségekből.

— Megtörtént az egyik választáson, hogy az ellenzék gyűlést hirdetett. Endre László fölgyújtott egy kunyhót a Bethlen Gábor utcában, félreverette a harangokat, megszólaltatta a szírenákat és parancsára a lovascsendőrök kivont karddal hajszolták az ellenzéki gyűlésre igyekvő választókat a tűzhöz, hogy vegyenek részt az oltásban. „Üri” cimborái persze snájdig le-génynek tartották, vele együtt jót mulattak az ilyesmin. Igazi jó barátja azért talán egy se volt, mert még a cimboráival is minduntalan összeveszett. Megsértett, megalázott mindenkit.

Amikor alispánt csináltak belőle, Pestre költözött, de azért Gödöllőn is tartott lakást. Ide hordta ki a nőket és dorbézolta át velük az éjszakát.

— Förtelmes élete volt — mondja még most is botránkozva Sztrehobcsky István — útálta is mindenki.

A Pest megyei tanács székháza, a régi vármegyeháza, a főváros egyik igen

becses műemléke. Városház utcai homlokzata mögött sok értékes történelmi emléket őriz. Három udvarában számos régi és újabb keletű márványtáblát fedezhet fel a látogató, öles falai között azonban rejtőzik még néhány olyan emlék is, amelyről alig tud valaki.

A második és a harmadik udvar közötti épületszárny földszintjén bújkál meg például a megye hajdani urainak egykori fegyverterme, amely később, amikor az egyik rejtett cellában Rab Ráby raboskodott, már rabkápola volt. Jelenleg Pest és Nógrád megye Állami Levéltárának díszterme. Körbe-fülföld polcain sorakoznak a régi megyei közgyűlések dísznőbörbe kötött jegyzőkönyvei, a legrégebbi háromszázhuszonnyolc esztendő, 1638-ban „véteztett föl”.

A magas, kupolaszerű helyiségnek azonban nem ez a különlegessége. Az ódon hangulatú díszterem magas és széles ablakait színes, ólomkeretbe foglalt üvegmózaikból készült családi címerek díszítik. Az egyik ablak a hajdani főispánok címer-tára, a másik azoké a régi alispánoké, akik nem csak a megye, hanem az ország történetében is kiemelkedő szerepet töltöttek be, a középső ablaknyílásban a jelentősebb főtisztviselők címerpajzsai kaptak helyet. Középen, a legfelső címerpajzs mezejében piros mentés vitéz áll, jobb kezében kontyos török fej. Ugyanez az alak látható a pajzs fölött is, alatta pedig régieskedő stílusban rajzolt fekete betűk hirdetik, hogy a díszhelyre rakott címer az Endre-család nemesi címe.

A látogató azt hiszi, hogy káprázik a szeme, hiszen úgy tudja, hogy Pest megye történetében csak egyetlen Endrének volt szerepe, a gyászos emlékeztető Endre Lászlónak, Szálasi hazaáruló államtitkárának.

Kíváncsian lapozgatunk Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye egykori tudós főlevéltárának, Kőszegi Sándornak 1899-ben megjelent „Nemes családok Pest vármegyében” című többkötetes munkájában. A vaskos kötetekből egyetlen olyan nemesi család sem maradt ki, amelynek valamilyen szerepe volt a megyében. Közöttük azonban az Endre-családnak nyoma sincs.

— Magunkban már akkor is mosolyogtunk ezen a megcimeresedésen — emlékezik a levéltár egyik nagyon régi dolgozója — amikor, Endre alispánása idején, elkészültek ezek a címeres ablakok. Szóli persze senki sem mert, de akadnak, akik más levéltárakban is kutatgatni kezdtek az Endre-familia nemessége után — minden eredmény nélkül. Itt is az történt, ami abban a képmutató, hazug korszak-

ban igen gyakran előfordult: egyes fontosabb szerephez jutott figurák, ha nem volt nemesi kutyabőrük, fölku-tattak egy hasonló nevű, de régen kihalt nemesi család, és a hivatalos tényezők hallgatolagos jóváhagyásával kisajátították annak címerét. Endre László, miután ilyen nevű nemesi családot nem sikerült fölku-tatnia, „hajdúnemes”-nek minősítette magát. Előnevet nem mert kreálni magának, megelégedett a „vitéz”-séggel. Címert azonban szerkesztett, és odapingáltatta a középső ablak főhelyére.

Ma már mosolyogni is nehéz a letűnt korszak balgaságának ezen az egyik anynyira jellemző dokumentumán.

— Van itt ennél mulatságosabb emlék is — mutat vezetőnk a díszterem mennyezete felé, ahol az egymásbajló boltívek galériát alkotnak. A galéria egyik fülkéjének hátsó falfelületét primitív freskó ékteleníti el. Mint kiderül, azt is Endre László pingáltatta oda. A címe: „Mátyás király Pest megye közgyűlésén”. A trónuson ülő király modellje — Endre László alispán úr „ő-méltósága” volt. A nagyorrú alak arcában fölismerhetők kusza vonásai. És a „kompozíció” egyik mellékalakjában, aki legközelebb áll a trónhoz, Kolozsvár-Borcsa Mihály, a nyilaskormány sajtófőnöke, Endre László legjobb cimborája ismerhető föl, aki mint hazaáruló háborús főbűnös ugyancsak akasztófán végezte karrierjét. Állítólag a többi mellékfigurák is mind, egytől-egyig az akkori idők főszereplőit formázzák.

A mázolimány művészi szempontból a semminél is kevesebbet ér, ma már alkotójának nevét sem lehet ki-nyomozni. Csodálatosképpen mégis a helyén maradt. Több mint húsz esztendő telt már el a felszabadulás óta, de még senki sem gondolt arra, hogy le kellene mégis kaparni a falról a megyeházának ezt a szégyenfoltját. Igaz, jól elrejtett helyen lappang, és talán az is igaz, hogy a letűnt szégyenletes korszak tanulságos emléke.

MAGYAR LÁSZLÓ

A Szegedi Textilművek keres azonnali belépéssel

vízvezeték-, fűtésszerelő, lakatos, esztergályos és bádogos

szakmunkásokat. Jelentkezni lehet a textilművek személyzeti osztályán.

xS. 149 926.